

Litt om Henrik Wergeland

Som en direkte konsekvens av opphevelsen av § 2 i den norske grunnlov i 1851, den del av §2 som omhandlet forbudet for innvandring av jøder til Norge, representerer jeg en del av Wergelands arv. I vår tid er vel 17. mai det mest allment kjente av Wergelands arv, og for enhver jøde i Norge har alltid Wergelands 17 mai stått som en av de store og viktige merkedagene fordi den representerer frihet – å være et fritt menneske i en fri nasjon, være borger på linje med andre, ha tilhørighet, være en del av noe. Det med å være norske, være gode nordmenn, tilpasse seg norsk liv og tradisjoner uten å gi slipp på egen identitet, det var det viktigste for de jødiske innvandrerne fra de første gang fikk slå seg ned på norsk jord.

De kom til en ung nasjon som var under oppbygging; de ville være en del av det materialet som skulle bygge landet, og de kastet seg ut i det med glødende nasjonalfølelse. De elsket Norge, det norske flagget, de elsket norsk litteratur – Ibsen, Snorre, Bjørnson og selvsagt Wergeland. Han var det store idealet, omtalt med kjærlighet og ærefrykt, bilder av ham hang i ethvert jødisk hjem, det ble pekt spesielt ut for barna i Folkets Hus.

Hver 17 mai, tidlig om morgenen, legger norske jøder ned krans på Wergelands grav. 17 mai står også stortingspresidenten på balkongen i Stortinget og vinker til alle barn i Oslo. Etter å ha vært flyktningebarn under krigen, ble jeg også en av dem som breddfull av Norges-kjærlighet selv vinket med det norske flagget utenfor Stortinget, med tårer i øynene.

Henrik Wergeland satt i Stortinget, gang på gang, og han gråt. Han sa aldri noe i den salen, men han skrev. Og han skrev ikke bare poesi som »Jøden» og Jødinden», men pamfletter, politiske innlegg, artikler, essays, boken »Indlæg i Jødesagen».

I diktet »Politiske Troeartikler» fra »Nordmandens Katechisme» sa han det slik:

Jeg tror vor Grundlov best på jord,
dog ei at bedst er hvert et ord
Saaledes tror jeg for Exempel

at hver bør velge frit sit tempel
Man friest være bør i Tro:
thi bør forandres Paragraf 2.

I en av sine artikler om emnet i bladet »Statsborgeren» skrev han allerede før 1839 ut fra prinsippet om religionsfrihet: »Vi har ingen religionsfrihet i landet. Annerledes troende har meget skandaløst i vente av oss. La oss få frihet, la oss gi de fremmede religionsutøvere fri adgang til Norge.»

I sitt første forslag til opphevelse av »jødeparagrafen» i 1839 skrev han at den var en skamplett på Norge i hele den siviliserte verden, den smaker av barbari. Han anså religiøs intoleranse som grunnlovens mørke sider.

Om den religiøse motstand var stor, var ikke frykten for masseinnvandring av fremmede mindre. En av representantene hevdet at det lå en flåte med jøder utenfor Göteborg og bare ventet på anledningen til å oversvømme det norske riket, narre på folk unødvendige luksusvarer og gjøre nordmenn arbeidsløse.

Fra 1852-1880 kom så masseinnvandringen – hele 25 jøder til sammen.